

חוי דעת

ההלכה השבועית מבית לימודי דעת | מרכז ללימודי הלכה

לימודי דעת
LIMUDEI DAAT
ללמוד • לדעת • להתקדם

עלון 96

בגליון השבוע

הלכות שבת • דין השמעת קול בשבת

אין ללמוד הלכה למעשה מתוך גליון זה. בכל שאלה יש להועץ במורה הוראה.

הלכות שבת

האם מותר לנגן בכלי שיר לצורך שמחת חתן וכלה?

חז"ל אסרו להשמיע קול בכלי שיר [אפילו באותם שאינם פועלים ע"י חשמל שאותם הפועלים ע"י חשמל אפשר שיש בזה איסור מן התורה] (שו"ע סי' של"ח ס"א), ואפילו לצורך שמחה של מצוה כגון נישואין או לכבוד התורה אסור (עי' מ"ב סי' של"ט ס"ק ח').

מה הדין בהקשה על הדלת?

בגמ' במסכת עירובין (דף ק"ד ע"א) מובא שאסור להוליד קול בשבת, ונחלקו עולא ורבא על איזה קול מדובר. דעת עולא שכל השמעת קול [שלא בפה] אסורה ואפילו השמעת קול שלא בדרך שיר. ודעת רבא, שלא נאסר אלא השמעת קול בדרך שיר בלבד, אבל השמעת קול שלא בדרך שיר מותרת.

ולמעשה דעת רוב הראשונים לפסוק כרבא וכן פסק בשו"ע (שם), אבל הר"ח פסק כעולא וכן פסק הגר"א. וכתב הביאור הלכה (סי' של"ח ד"ה אבל), שהעולם נוהגים להקל בזה כדעת השו"ע.

ומשום כך מותר להקיש בדלת ע"מ שישמעו אותו ויפתחו לו את הדלת. אולם אין להקיש בקצב מסוים או

בדרך של קול נעימה (שו"ע שם).

האם מותר כמו"כ לצלצל בפעמון שבדלת?

זה פשוט שבפעמון חשמלי אסור להשתמש בשבת, וכל הנידון הוא במקומות שמותקן בהם פעמון מכני. כתב הרמ"א (סי' של"ח ס"א), "ואסור להכות בשבת על הדלת בטבעת הקבוע בדלת, אע"פ שאינו מכוון לשיר, מכל מקום הואיל והכלי מיוחד לכך אסור". אולם כתב בביאור הלכה (ד"ה הואיל), שאין הדבר אסור אלא משום שנראה כעובדין דחול, ומשום כך במקום הדחק כגון שאינו יכול להיכנס בלילה לישון, אפשר להקל ולהשתמש בפעמון זה משום כבוד השבת.

ועיין בשו"ת שבט הלוי להגאון ר' שמואל הלוי וואזנר שליט"א (ח"ט סי' ע"ו אות א'), שמצדד להקל בזמנינו שכל השבוע רגילים להשתמש בפעמון חשמלי והוא רוצה לעשות פעמון מכני מיוחד לצורך שבת, שמותר להשתמש בו בשבת ובלבד שיכתוב עליו שזה מיוחד לשבת קודש, והטעם שבאופן זה אינו דומה לעובדין דחול שהרי לא רגילים להשתמש בזה ביום חול כלל.

מה דין פעמונים התלויים בכתר של ספר התורה?

נחלקו הפוסקים בדין זה. שיש אומרים שהדבר אסור, מכיון שפעמונים אלו הינם כלי המיועד להשמעת קול, ובכלי המיועד להשמעת קול אסור אפילו אינו עושה קול שיר אלא קול סתם. ויש אומרים שהדבר מותר מכמה טעמים (שיש בזה צורך מצוה שישמעו הקהל ויקומו, ועיין בספר שש"כ פרק כ"ח הערה צ"ד שדעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל שטעם זה אינו שייך בזמנינו שכל הקהל רואים את הוצאת ספר התורה מהארון, ועוד טעם שאין כוונת המחזיק את ספר התורה להשמעת קול, ועיין בזה במ"ב סי' של"ח ס"ק ו' ובשער הציון ס"ק ז' שהאריכו בזה).

ומסקנת המ"ב (סי' של"ח ס"ק ו') שלכתחילה אין לעשות כן בשבת, אבל במקומות שנהגו היתר בזה אין למחות בידם. ועיין בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' ס"א אות ד') שכתב, שכל זה בפעמונים גדולים קצת ששומעים את קולם, אבל בפעמונים קטנים שכמעט אין שומעים אותם ואין נעשים אלא לנוי בעלמא, פשוט שמותר לכו"ע.

שימוש בצעצועים המשמיעים

קול בשעת המשחק

יש לחלק בזה בין גדולים לקטנים, שגדול אסור לו לשחק במשחק כזה בשבת, משום שהוא כלי המיועד

הלכות שבת - המשך

לא נאסרה, אפילו אם משמיע קול שירה (רמ"א סי' של"ח סעיף א', ומ"ב ס"ק ג'). [ומביאים בשם החזו"א שכהיום גם ביום חול אין ראוי לשרוק בפה, שזה נחשב "פריצותא" (ספר אורחות שבת פרק כ"א הערה ס' מהגר"ש אויערבך שליט"א)].

האם מותר לרקוד בשבת?

כתב השו"ע (סי' של"ט סעיף ג') שאין מרקדין בשבת, והטעם משום גזירה שמא יתקן כלי שיר. ואיסור זה הוא גם בשמחה של מצוה, ולא הותר בזה אלא בשמחת תורה שמרקדין לכבוד התורה (מ"ב ס"ק ח').

ובענין מה שיש נוהגים לאחר "שבע ברכות" וכדו' לרקוד במעגל רקידה שהיא דרך הילוך, יש לדון בזה מכמה טעמים, וכל אחד יעשה שאלת חכם. ■

שלא כדרך שיר אלא כגון שרוצה להעיר את חבירו משנתו וכדו', מותר (מ"ב שם ס"ק ט', ועיין מ"ב סי' של"ח ס"ק א').

וביום "שמחת תורה" מותר למחוא כפיים בשעה ששרים לכבוד התורה, משום כבוד התורה, אמנם אין זה היתר לכל דבר מצוה כגון לשמחת חתן וכלה, אלא רק לכבוד התורה בלבד. וגם לכבוד התורה מותר רק מחיאת כפיים וריקוד, אבל ניגון בכלי שיר אסור (מ"ב סי' של"ט ס"ק ח').

ולמחוא כפיים בשינוי כגון שמחה את אחורי ידו על כף ידו השנייה מותר בכל אופן.

מה דין השמעת קול שריקה וכדו' בפיו?

השמעת קול שריקה בפיו בשבת

להשמעת קול ואסור להשתמש בו אפילו אם הוא משמיע קול סתמי שאינו של שיר [אלא א"כ ישנה אפשרות לשחק בזה באופן שלא משמיע קול, שאז מותר לשחק בו ובלבד שלא ישמיע קול] (ספר ארחות שבת פרק כ"א סעיף כ"ג).

אבל מותר לתת לקטן משחק כזה לשחק בו בשבת (שש"כ פרק ט"ז סעיף ג' בשם הגר"ש אויערבך זצ"ל, ועיין בזה עוד בספר ארחות שבת פרק כ"ד סעיף ט"ו, ושם בהערה מ"ב).

האם מותר למחוא כפיים בשבת?

כתב השו"ע (סי' של"ט סעיף ג') שאסור להכות כף אל כף, והטעם משום גזירה שמא יתקן כלי שיר (ועי"ש ברמ"א ובמ"ב ס"ק י').

אולם כל זה כשעושה כן בדרך שיר, אבל אם מכה כף אל כף בחוזקה

מרכז למודי דעת

מהיום תוכל לשלב למודי הלכה בתוך סדר היום העמוס שלך. הצטרף עוד היום לשעורי ההלכה מבית למודי דעת הנשלחים לאלפי בתים בארץ ובעולם ומביאים את הלומד לרמה גבוהה בידיעת הלכה.

- תכנית לימודים ייחודית המסייעת ללומד להגיע לרמה גבוהה בידיעת ההלכה.
- התכנית משלבת שיעורי הלכה כתובים הנשלחים בדיוור ישיר לבתי הלומדים, שאלות סיכום וחזרה, מבחנים תקופתיים, קשר עם רבנים ותעודה.
- שיעורים בהלכות: איסור והיתר, שבת, עירובין, נדה, מקוואות, חופה וקידושין, אבלות.
- למודי דיניות.
- הכנה מושלמת לבחינות ברבנות.
- מוכר לשנת שבתון.

